

ДІЯЛЬНІСТЬ КРЕМЕНЕЦЬКОЇ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

У статті проаналізовано діяльність жіночої секції на Кременеччині. Визначено становлення та розвиток жіночої організації, її основні етапи та напрямки роботи.

Ключові слова: жіноцтво, праця, гуртки, діти, Кременець.

В статье проанализирована деятельность женской секции на Кременеччине. Определены становление и развитие женской организации, ее основные этапы и направления работы.

Ключевые слова: женщины, труд, кружки, дети, Кременец.

The article analyzes the activities of women's sections at Kremenets. Determined the formation and development of women's organization, its main stages and directions.

Key words: womenfolk, work, clubs, kids, Kremenets.

Постановка проблеми. У міжвоєнний період на Волині функціонували українські жіночі інституції двох типів – секції при політичних та громадських об'єднаннях і самостійні організації. Прикладом першого типу стали жіночі секції при товариствах “Просвіта”. Без поглибленого вивчення історії жіночого руху у міжвоєнний період неповною є картина громадсько-політичного життя краю. Аналіз основних форм діяльності жіночої організації краю дає можливість охарактеризувати основні аспекти українського жіночого руху.

Аналіз актуальних досліджень. З гендерної проблематики є багато досліджень, але роботу жіночих організацій Кременеччини не висвітлено в науковій літературі. Окремі відомості зустрічаємо у дослідженнях місцевого краєзнавця Г.Чернихівського, зокрема, у його працях “Кременеччина від давнини до сучасності” [8], “Портрети пером” [7]. У статті проаналізовано архівні матеріали, періодичні видання 20-30-х рр. ХХ ст.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі ґрунтовного та комплексного аналізу дослідити роботу жіночої секції при Кременецькій „Просвіті” у міжвоєнний період ХХ ст. Поставлено наступні **завдання**: охарактеризувати процеси становлення та розвитку жіночого руху 20-30-х рр. ХХ ст., визначити чинники, які визначили спрямованість роботи жіночої секції у проблемно-хронологічному перетині, висвітлити й проаналізувати історичні події та факти, що склали зміст суспільної діяльності жінок протягом даного періоду.

Виклад основного матеріалу. Важливою діяльністю роботи Кременецької „Просвіти” стала організація жіночої секції, яка сприяли згуртуванню, зокрема, жінок для вирішення нагальних проблем пов'язаних з культурно-просвітньою діяльністю. У Кременці секцію жіноцтва було організовано при товаристві „Просвіта” 18 грудня 1922 року. На перші організаційні збори прибуло 12 жінок. Була обрана президія і прийнята програма праці в таких сферах: поширення національної свідомості серед українського жіноцтва; допомога при організації роботи „Просвіти”; праця для дітей та української церкви; збереження традицій та передача нащадкам культурних надбань українського народу. Були намічені першочергові завдання секції. Секретарем секції стала активна просвітянка О.Чернова. Після прийняття організаційних питань було влаштовано просвітянську вечірку [1, арк.39].

Головна мета жіночої секції при товаристві „Просвіта” – розбудити національну свідомість громадян. Тільки національно свідомо жінка може виховати дитину котра б любила свій народ, свій рідний край [1, арк.40]. Сталого статуту гурток ще не мав. До гуртка приймалися всі жінки українки, члени „Просвіти” по рекомендації 2-ох членів гуртка [2, арк.2].

Як писали тодішні часописи, що на жаль, останні роки викривили навіть поняття жінки та її завдання, які вона виконує найкраще і до яких створена, і призначена природою: а це бути вихователькою нового покоління [6, с.134-135]. Цей поступ використовували жіночі організації у своїй діяльності. Саме вони виховували майбутніх патріотів України.

Гурток привчив українок до систематичної роботи в громаді. Практично на всіх відтинках громадського життя жінки керувались завданням підготовки громадянки, прагнучи суспільно активізувати українське жіноцтво, зокрема, і в сільській місцевості. Наприкінці кожного року, коли сільські громади ухвалювали річні бюджети, жінки надсилали відповідні обіжники до філій, рекомендували передбачити у фінансових документах також матеріальну допомогу жіночим гурткам та товариствам. Залежно від місцевих обставин, пропонували допомагати фінансуванню для дитячих садочків, сирітських закладів, установ охорони здоров'я, суспільної опіки тощо [4, с.164].

Українські жінки приділяли значну увагу пропагуванню декоративного мистецтва, це був один із напрямів діяльності жіночих секцій. Серед громадянства поширювався традиційний український

орнамент [1, арк.64]. Зображень в українській орнаментиці не приділялась достатня увага в зв'язку з розповсюдженою думкою про домінування у декорі рослинних і геометричних мотивів. Але останні розвідки свідчать про вагоме місце зображень людини в орнаментиці декоративно-ужиткового мистецтва [5, с.149]. Неодноразово у вікні Кременецького українського кооперативу жіночий гурток робив виставки зразків українських вишиванок. Саме 10% від платні за виконану роботу надходило у фонд жіночого гуртка, з якого дуже часто робилися благодійні внески, а саме допомога воїнам які повернулися із таборів, а також ув'язненим [1, арк.64].

Головною провідною думкою при заснуванні гуртка в Кременці було опікування над дітьми, для чого першочергово мав бути створений дитячий садок. І перші кроки в цьому напрямку були зроблені: записано 18 дітей та пошито для них білизну й вбрання. Бракувало приміщення, але це питання поступово вирішувалося спільними зусиллями представниць жіночої секції та товариства "Просвіта" [2, арк.2]. Президія жіночого гуртка активно працювала по організації дитячого садка. У зв'язку з його створенням справ було багато. Спочатку було вирішено організаційні питання щодо створення та облаштування приміщення, було придбано меблі, іграшки, а також було здобуто продукти та організовано працю на кухні, для годування дітей, також придбано взуття для найбільш вразливих (14 пар), одержано кошти для зарплати персоналу. Протягом серпня 1921 р. в садочок прийнято 9 дітей, а вже загальна кількість на 1 вересня – 37. Щоденно дітям видавався сніданок. Педагогічна праця проводилася двічі в день, рано о 10-12 годині, і ввечері десь о 17-20 годині, у свята тільки раз в день – рано. Працю вів керівник дитячого садка А.Животко, господинею була У.Злочівська. Значно відчувався брак коштів. Жіночий гурток вважав, що необхідно забезпечити садочок фінансуванням. Адже в разі недофінансування припиняється харчування дітей, і президія буде змушена зректися відповідальності та праці в садку [2, арк.6]. На кінець 1921 р. вік дітей які відвідували дитячий садочок досягав і 11 років [3, арк.2].

Зазначимо, що дуже важко, а може й неможливо українському громадянству в Кременці утримувати своїми зібраними коштами дитячий садок при Кременецькій „Просвіті” з бюджетом не менше 50. 000 марок місячно [2, арк.25].

Як бачимо влада не фінансувала українського дитячого садочка. Всю роботу та збір коштів організовував жіночий гурток просвітянок. Варто зазначити, що жіноча організація підтримувала зв'язки з жіноцтвом інших регіонів Західної України і міжнародним жіночим рухом. Зокрема, Союз Українок неодноразово здійснював спроби на практиці започаткувати співпрацю з так званим жіночим сектором. Союз Українок виробив конкретний план щодо консолідації всіх жінок [4, с.165].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, у Кременці на початку ХХ ст. завдяки жіночій організації відкрився в місті садочок для дітей, який був зразковим закладом і від якого надалі поширювались дошкільні справи у повіті.

Варто зазначити те, що спільним для всіх жіночих гуртків була національна спрямованість, розуміння, що освіта це шлях, який не дасть людині втратити свого справжнього обличчя, забути своє призначення, своєї місії в житті. Підкреслимо, що ще одним важливим напрямом роботи жіночої секції була благодійна діяльність.

З огляду на вищезазначене, перспективні напрями подальшої роботи вбачаємо у необхідності поглибленого вивчення жіночих організацій, інтерес до яких щоразу зростає. Вивчення українського жіночого руху в контексті суспільно-політичних процесів першої половини ХХ ст. належить до актуальних проблем історіографії, оскільки її розв'язання сприяє визначенню реального внеску українського жіночого руху в суспільно-політичне життя українців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Держархів Тернопільської обл., ф.348. Товариство „Просвіта”, оп.1, спр.25, арк.74.
2. Держархів Тернопільської обл., ф.348. Товариство „Просвіта”, оп.1, спр.356, арк.32.
3. Держархів Тернопільської обл., ф.348. Товариство „Просвіта”, оп.1, спр.357, арк.65.
4. Дядюк М. Український жіночий рух у міжвоєнній Галичині: між гендерною ідентичністю та національною заангажованістю: Монографія / М.Дядюк. – Львів: Астролябія, 2011. – 368 с.
5. Коновалова О. В. Найдавніші зображення людини в декоративному мистецтві України / О.Коновалова. – Львів, 2007. – №1-2. – С.149.
6. Павлюк І. У чому голгофа православ'я в Польщі / І.Павлюк, М.Мартинюк // Хрестоматія української легальної преси Волині, Полісся, Холмщини та Підляшшя 1917-1939, 1941-1944 рр. – Луцьк: ПВД „Твердиня”, 2005. – 428 с.
7. Чернихівський Г. Портрети пером / Г.Чернихівський. – Кременець, 2001.
8. Чернихівський Г. Кременеччина від давнини досучасності. – Кременець, 1999.